

izveja, izvešni pendeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj pošiljajo uredništvu, Neodgovorjena pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Odgovor na pismo Dr. L. Berce. — Lastnik tiskarna Edinost. — Tisk tiskarne Edinost. — Za mesec L 7.—, 3 mesece L 19.50, 6 mesecev L 32.—, v celotno leto L 51.—, tiskomestno mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v število ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov po L 2.—. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj po L 2.—. — Oglasi, naročila in reklamacije se pošiljajo izključno uprav. Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Kje je svoboda??

Oglejmo si nekoliko tisto svobodo, ki jo gospod Ruggeri velikodušno odmerja slovenskim državljanom Italije. Poučuje nas, da v uradih državne uprave ne more biti mesta za kak neitalijanski jezik, ker je Italija enotna narodna država. Naj opozorimo g. Ruggerija na dejstvo, da so tudi Jugoslaviji priključene narodne manjšine, neznatne v številnem razmerju napram skupnemu številu prebivalstva ter da si tudi ona usvaja značaj enotne narodne države. Ali ne bi mogla Jugoslavija z isto pravico in po isti logiki govoriti italijanski manjšini v Jugoslaviji istotako, kakor govorijo g. Ruggeri slovenskim državljanom Italije: za tvoj jezik ne more biti mesta v uradih državne uprave? Kar je pri meni prav, ne more biti pri drugem krivo. Ker pa je g. Ruggeri s svojim obtožnim govorom proti uredniku »Goriške Straže« pokazal, kako živo se zanima za politično življenje, mora vedeti, kako odločno je nastopila vse javno mnenje Italije za zaščito narodnih in jezikovnih pravic in kulturnih potreb italijanske manjšine v Dalmaciji. Ali ni javno mnenje Italije s tem ovrglo tezo g. Ruggerija, da v narodni državi ne morejo drugodnje manjšine zahtevati nobenih jezikovnih pravic v uradih državne uprave? Kot verziranemu politiku mu mora biti tudi znano, da so svoječasno merodajni in odgovorni činitelji Italije vse drugače govorili drugodnjim manjšinam, nego govori danes g. Ruggeri. Ni treba, da bi mu tu ponavljali, kaj in kako so govorili. Ob vsem dolžnem spoštovanju pred njegovim italijanskim patriotizmom, njegovo veliko skrbjo za varnost države in njegovim političnim razumom naj nam ne zameri g. Ruggeri odkrito izpoved našega mnenja, da so imeli tisti činitelji, ki so podajali tista slovesna, za gotovila, vsaj toliko razumevanja glede manjšinske politike, kolikor ga ima on, g. Ruggeri!

Tu je prilika, da opozorimo g. Ruggerija, da naša narodna manjšina ne odreka italijanskemu jeziku svojstva državnega jezika. Zahteva pa — in sicer brez vsake škode za to svojstvo italijanske — za svoj jezik vsaj tisto mero pravic v uradih državne uprave, ki je neogibno potrebna toliko v zaščito interesov prebivalstva, kolikor tudi za točno in neoporečno poslovanje uprave same. To velja se v posebnosti meri na polju sodstva, kar mora vedeti tudi g. Ruggeri iz lastnega izkustva. Vedeti mora, kako nevarnost za raznovrstne materialne in etične interese prebivalstva, ki išče in sodnji pravico, je v tem, če ne more govoriti s sodnikom v jeziku, v katerem edinem se more jasno in povsem točno izraziti. Ali ni na dlani, da je od te možnosti odvisna zanesljivost pravne pravice in od tega zopet večja ali manjša mera zaupanja prebivalstva v objektivnost sodnega oblastva? Mari ni tu v igri visoki interes nedogledne pomembnosti tudi za državno upravo?

Pa tudi, če bi si hoteli usvojiti tezo g. Ruggerija, da Italija kot nacionalna država ne more dovoliti jeziku drugodnjih državljanov nobenih pravic, ostaja še vedno dovolj gradiva za resen obračun glede mere svobode, ki jo je opredelil on s svojo izjavo, da sme naše ljudstvo govoriti v svojem jeziku med seboj in po gostilnah! Kako, za božjo voljo, si more domisljati razsoden človek, da se bo zavedno ljudstvo, zvesto vdano svojemu rojstvu, ljubeče svoj jezik in svoje kulturne dobrine, s tako živo željo po pospeševanju svoje kulture zadovoljevalo s tako mero svobode? Če je že njegov jezik izključen iz državnih uradov in če je že to država potreba, ali ne sledi iz izjave Ruggerija — da sicer uživajo drugodnji popolno svobodo —, logični zaključek, da jih nikdo ne ovira na delu samopomoči izven državnih uradov — pri gojitvi svojega materinega jezika, na delu za širjenje nerodne kulture in v socialnem snovanju? A kako je v resnici? Naše nepolitične organizacije se razpuščajo ali pa se jim onemogoča vsako delo z raznim sitnarenjem od strani državnih organov. Vsaka naša oseba, ki se hoče uveljaviti na polju socialnega ali kulturnega snovanja, je zasledovana pri vsakem njenem koraku, ker vidijo v nji rovarja proti državi. Ne povsod, ali v mnogih krajih imajo celo kmečki fantje na vasi sitnosti in nepravilne, če so se spozabili, da so zapeli nedolžno slovensko ljubavno pesem. Mogli bi nadaljevati v nedogled z dokazi, da je g. Ruggeri dobro pogodil, ko je ugotovil, da smemo se govoriti slovenski v svoji hiši, v svojem krogu in celo tudi v gostilni! Nezadovoljnosti našega ljudstva s tako mero »svobode« ne razume g. Ruggeri, razume pa jo vsakdo, ki ve, česa treba zavednemu, izobraženemu in naprednemu ljudstvu, da je — zadovoljnost!

Če g. Ruggeri ne ve, bodi mu povedano tu, da tudi čehoslovaška republika strogo izjavi načelo državnega jezika. Pri vsem tem pa priznava nemški manjšini toliko mero pravic v državnih uradih, ki bi našo narodno manjšino popolnoma pomirila s svojim položajem. Naravnost srečna pa bi bila, če bi naša državna uprava posnemala češke zgleda na šolskem polju. Nemci na Češkem imajo svoje šole, od ljudske do visokih šol, v polnem sorazmerju z njih številom in so v tem pogledu res povsem izenačeni češki večini, ne da bi pri tem poslednjo kaj motila skrb za — varnost državne meje.

Na zaključku opozarjamo g. Ruggerija na izjavo nemškega učenjaka dr. Karla Brockhausena, da je zahteva vsakega ljudstva — tudi če je priključeno k drugodnji državi — naj bo njegov narodni jezik pripoznan pri pouku mladine in oblikovanju z oblasti, že postala temeljna pravica, kakor tudi zahteva po ohranitvi in nadaljnjem obrazovanju narodnih in kulturnih imov.

Ta nemški učenjak evropske avtoritete, ki ima v vprašanju manjšinske politike vrstnikov v vseh evropskih narodih, določa svobodo in pravico narodnih manjšin vse drugačne meje, nego pa g. Ruggeri, ki to svobodo potiska le v medsebojne razgovore in med zidove — krčmel!

Seja ministrskega sveta

Odprava mejne carine na moko, otrobe in testenine.

RIM, 21. Danes zjutraj ob 10. se je sestal v palači Viminale ministrski svet. Navzočni so bili vsi ministri. Na seji se je obdeloval tiskovni zakonski načrt, ki se bo na eni prihodnjih sej definitivno določil.

Finančni minister je predlagal v sporazumu z ministrom za narodno gospodarstvo popolno odpravo mejne carine na moko, otrobe in testenine. Ministrski svet je predlog odobril. Takoisto se je odobril predlog glede znižanja proizvajalnega davka na sladkor od 400 na 100 lir.

Ministrski svet je zaključil sejo ob 1. pop. in se bo ponovno sestal 3. novembra ob 3. pop. Poleg nadaljevanja debate o tiskovnem zakonskem načrtu je na devnem redu zakonski načrt o ureditvi vojske.

Seja osrednjega tržnega odbora

RIM, 21. Danes se je pri ministrstvu za državno gospodarstvo prvič sestal osrednji tržni odbor, čigar ustanovitve je sklenil ministrski svet na svoji seji z dne 15. t. m. Tržaško občno zastopa v odboru cav. Arch.

K otvoritvi poslanske zbornice

Vprašanje udeležbe zasedanja — Komunisti še vedno na razpotju

RIM, 21. Kakor znano, se je otvorila zbornica dne 12. novembra. Danes se ni moglo reči, katere parlamentarne skupine se bodo udeležile zasedanja. Gotovo je, da pojde na Montecitorio večina poslancev, ki so bili izvoljeni na državni listi, t. j. takozvana parlamentarna večina, dalje liberalci, seveda ne vsi, in morda tudi komunisti. Opozicijski blok, ki obsega popolare, maksimaliste, unitarce in republikance, se ne bo udeležil zasedanja.

Vse rimsko časopisje razpravlja o pismu, ki ga odposlje vodstvo komunistične stranke opozicijskemu bloku. Pismo predvsem poudarja, da ni dovolj da ostane opozicija izven parlamenta; treba je da opozicija osnuje lastno zbornico, ki naj posluje istočasno s fašistovsko. Ta opozicijski parlament bi moral delovati na podlagi naslednjega programa: 1.) umor Matteottija je treba prenesti z juridičnega na politično polje; 2.) določiti sredstva za obrambo politične in sindikalne svobode; 3.) pozvati proletarske mase na boj zoper znižanje mezd, zvišanje delovnih ur in strašnega podražanja živil, ki so neobhodno potrebne za življenje; 4.) delavstvo naj se brani s silo proti fašistovskemu napadom; 5.) pozvati invalide, pohabljenec in sploh vse bivše bojevnike, naj delujejo v istem smislu; 6.) vreči med maso dnevi red, s katerim se pozivljajo, naj ne plačujejo več davkov, da se tako zruši podlaga fašistovske države; poleg tega naj bi se osnovali v državni delavski odbori za zrušenje fašistovske diktature.

Komunisti se torej še niso odločili, ali se udeležijo zasedanja zbornice. Komunistično glasilo »Unità« pravi, da je glavno, da imajo komunisti gotove smernice pred seboj; vprašanje, ali naj se udeležijo zasedanja zbornice ali ne, je zaenkrat stranskega pomena. Ako bo v interesu delavstva, da grejo komunisti na Montecitorio, bodo to storili; sicer bodo ostali doma.

V zadnjem času so se širile vesti, da nameravajo bivši bojevniki in vojni pohabljeni osnovati s pomočjo fašistovskih disidentov lastno parlamentarno skupino. Danes se te vesti ne potrjuje več. Za presojanje političnega položaja je velikega pomena sestanek parlamentarne večine, ki se bo vršil dne 6. novembra. Mussolini bo imel važen političen govor.

Napetost med Uduženjem bojevnikov in fašisti še ni poleгла, ker bi fašisti radi razbili Uduženje, ki mu predseduje znani vojni slepec Delcroix.

Današnji »Mondo« protestira, da se upajo dajati nasvete opoziciji komunisti, ki so skušali v zadnjem času na vse načine blatiti delo opozicije.

Najdeno truplo ni bilo Matteottijevo?

Poročila izvedencev o umoru.

RIM, 21. Na steklih avtomobila, v katerem je bil umorjen on. Matteotti in ki se hrani v podzemskih prostorih justične palače, je našel dr. Falco, ki je član znanstvene policije, prste, odtise, katere je primerjal z onimi aretiranih morilcev. Dr. Falco trdi, da odgovarjajo odtisi popolnoma potezam desne dlani Duminija in sredina leve roke Volpija. To dejstvo bi podkrepilo sum, da sta omenjena glavna izvršitelja umora.

Obenem sta predložila profesorja Bargellini in Sette svoja kemična in entomološka poročila glede v Quartarelli najdenega trupla. »Popolo« pravi, da sta profesorja mnenja, da je bilo truplo pokopano petnajst dni pred najditvijo in je bilo potemtakem nalašč tja zakopano. Nekateri listi trdijo celo, da najdeno truplo Matteottijevo, češ da dokazuje to nekroscopična preiskava izvedencev. Vendar pa se lahko z gotovostjo trdi, da je glava, ki so jo našli skupno s truplom, Matteottijevo.

zue to nekroscopična preiskava izvedencev. Vendar pa se lahko z gotovostjo trdi, da je glava, ki so jo našli skupno s truplom, Matteottijevo.

Zlate medalje v Gorici
GORICA, 21. Danes so prispale semkaj zlate medalje iz Redipuglie. Obiskale so tudi griče v okolici Gorice, kjer so se vršili v pretekli svetovni vojni srđiti boji.

Povišanje plač v Cremoni radi naraščajoče dražnje
CREMONA, 21. Na pobudo on. Farnacci-ja so se sestali zastopniki pokrajinskih in občinskih uprav dobrodelnega združenja in bolniških zavodov. Po daljšem razgovoru so sklenili, da zvišajo uradnikom in nameščencem omenjenih uprav — z ozirom na hipno trajajočo podražitev živil — plače, ki niso bile do sedaj višje od 6000 lir, za 10% in višje plače za 5%.

Porastek stopi v veljavo 1. novembra t. l. in bo trajal do 31. marca 1925.

Pašić hoče volilni mandat

Jovanović vrnil mandat za sestavo koncentracijske vlade. — Pašić neomejen gospodar radikalne stranke

BEOGRAD, 21. (Izv.) Politični položaj še vedno ni jasn. Posvetovanja na dvoru niso dovela do konkretnih rezultatov. Najbolj verjetni sta še vedno dve kombinaciji: Davidovičeva koncentracijska ali pa Pašić-Pribičevićeva volilna vlada. Dejstvo je, da radikalni ne bodo hoteli pristopiti h koncentraciji, ako radičevci ne sprejmejo stavljenih pogojev.

Iz dejstva, da je bil za predsednika narodne skupščine izvoljen zopet Ljuba Jovanović, bi se dalo sklepati, da je hotel Pašić s tem odstraniti Jovanovića od kombinacije volilne vlade, da bi sam prejel volilni mandat. Tako je napravil Pašić po mnenju mnogih zelo taktično potezo, ker je na ta način spravljal Jovanovića popolnoma pod svoj vpliv.

Danes je vladala v političnih krogih precejšnja mrtvilo; poslanci so zelo utrujeni vsled neprestanih konferenc. Radikalni so še vedno prepričani, da pride na površje Pašić-Pribičevićeva volilna vlada, in imajo že pripravljeno listo novih ministrov.

Predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović je danes prijavil v avdienci pri kralju novo predsedstvo narodne skupščine. Avdienca se ni vršila desne. Kralju bosta predstavljena v prvi vrsti oba podpredsednika. S tem, da je radičev dr. Maček postal podpredsednik zbornice, je storjen že velik korak naproti sporazumu z radičevci. Radičevci so tako indirektno priznali monarhijo.

Sklicanje narodne skupščine

Narodna skupščina je sklicana za jutri. Toda še ni gotovo, ali se bo seja vršila. Radikalni trdovratno vztrajajo na stališču, da se seja ne sme vršiti, in javljajo, da bodo skušali preprečiti sejo z vsemi sredstvi. Radikalom gre v glavnem za to, da preprečijo izvolitev novega finančnega odbora. Ako bi se namreč izvolil nov finančni odbor, v katerem radikalni s samostojnimi demokrati ne bodo imeli več večine, bi morala pasti kombinacija volilne vlade Pašić-Pribičević. Vlada namreč, ki bi ne imela večine v finančnem odboru, bi ne mogla voditi volitev. Sicer so tudi nekateri vladni pristaji mnenja, da se seja ne sme vršiti, ker je vlada v ostanku in ne bi imel kdo odgovarjati na vprašanja poslancev.

Danes popoldne je bil na dvoru Ljuba Jovanović in je vrnil mandat za sestavo koncentracijske vlade. Jovanović je svetoval kralju, naj poveri kakemu politiku mandat za sestavo koalicijske volilne vlade. Pozneje je bil v avdienci Davidović, ki se je posvetoval s kraljem glede delovanja zbornice.

Občinske volitve v Ptuj

Popolna zmaga slovenskih strank

LJUBLJANA, 21. Današnje »Jutro« prinaša naslednje poročilo o izidu občinskih volitev v Ptuj:

Današnje občinske volitve so potekle mirno in v redu. Udeležba je bila prav lepa, zlasti pa so Nemci in nemskutarji delali z vsem pritiskom, da bi spravili na volišče zadnjega svojega pristaša. Kljub temu so doživeli uničujoč poraz. Kakor prej v Mariboru in Celju, je končal nemški »plebiscit« tudi v Ptuj v popolnim neuspehom. Bajke o nemških otkih v jugoslovanskem ozemlju je enkrat za vselej konec.

Volilni akt je bil zaključen ob 5. uri. Četr ure kasneje so bili že znani rezultati. Vložene so bile tri liste: združena slovenska, socialistična in nemška, oziroma nemskutarska. Volilo je 774 volilcev, dobili pa so:

Slovinci 408 glasov, 20 mandatov
Socialisti 102 glasov, 1 mandat
Nemci 264 glasov, 4 mandate
Skupaj 774 glasov, 25 mandatov

Borba treh strank v Aneliji

Posredovalna vloga liberalcev

LONJAJUN, 21. Osrednji urad liberalne stranke izjavlja, da so razširjene govorice o predstojeci liberalno-konzervativni koaliciji neutemeljene. Res je, da so se v nekaterih volilnih okrajih sporazumeli liberalci s konservativci za skupen nastop pri volitvah, da se ne razpršijo glasovi v prid laburistom, to pa še ne pomeni nikake koalicije. Gre torej le za lokalne dogovore, medtem ko osrednji urad liberalne stranke ni sklenil s konservativci nikakega dogovora. Kjer ne kandidirajo liberalni kandidati, smejo liberalni volilci voliti svobodno po svoji vesti.

Malo jih je, ki želijo koalicijo liberalcev in konservativcev. Vendar je ta nujno potrebna še sprčo dejstva, da izmed treh velikih angleških strank si ne obeta nobena pri bližnjih volitvah odločnice večine. To priznava tudi najbolj liberalno glasilo »Manchester Guardian«, ki toži, da je laburistična nestrpljivost kriva, da so si laburisti odtujili liberalce.

Ce dobijo, kekor se računa, konservativci večino mandatov v novi zbornici, bodo prišli na krmilo in bodo vladali ne s pomočjo koalicije z liberalci, kar bi pomenilo sodelovanje liberalcev v vladi, temveč liberalci jim bodo nudili potrebno podporo, kajti težko je verjeti, da bi se laburisti odločili za podpiranje konservativcev.

Značilno je za liberalno stranko, da mora igrati med dvema strankama posredovalno vlogo, ki jo narekuje potreba. S tem je že več ali manj rečeno, da je liberalna stranka na Angleškem dovršila svojo nalogo. Višek svojega plodonosnega dela je dosegla v letu 1918., ko je bila uvedena ženska volilna pravica. V tem trenutku ni treba liberalni stranki, da se bavi z borbo za svoje principe. Sedanja njena naloga je, posredovanje med dvema strankama, ki se borita le na ekonomskem poprišču; je to konservativna in laburistična stranka.

Nemške državnozbornske volitve

sa vršijo 7. decembra

Razpust nemškega parlamenta

BERLIN, 21. Pogajanja za razširitev vladne podlage, ki so trajala cele tedne, so se zaključila z neuspehom.

Kancelar je poslal načelnikom demokratske in nemškonacionalne stranke pismo, v katerem jim je pojasnil pogoje glede sodelovanja v vladi. Obrnil se je na tri dve stranki, ker je od njih bila odvisna rešitev vladne krize. Kancelar je zahteval od nemških nacionalcev, da se zadovoljijo v vladi le s tremi ministri, in to tembolj, ker bi ostal v ministrstvu tudi Kanitz, sedanjí minister prehrane. Od demokratov pa je kancelar zahteval, da privolijo v to, da ostane Gessler na svojem mestu v ministrstvu. Včeraj zvečer se je sestal ministrski svet, da prouči odgovor obeh strank in ukrene tozadevno potrebne korake.

Obe stranki sta odgovorili kancelarju negativno in s tem dokazali, da nečete sodelovati v vladi pod imenovanimi pogoji.

Zato je državni kancelar zaprosil predsednika republike, da razpusti državni zbor in razpiše volitve. Kancelarjev prošnji je predsednik republike ugodil. Državnozbornske volitve so razpisane za 7. decembra.

Francoske čete izpraznjujejo Dortmund

BERLIN, 21. Wolffov dopisni urad poroča iz Dortmunda: Na podlagi odredb Dawesovega poročila je francosko-belgijska železniška uprava za ruhrsko kotlino predala danes železniško omrežje pri Dortmundu novi družbi nemških železnic. Vsa vojaška dela in predpriprave za izpraznitev Dortmunda, ki se bodo izvršile tokom jutrajšnjega dne, so končane. Radi odhoda francoskih čet bo občinska uprava dobila zopet v posest 9 velikih šolskih poslopij, 5 palač in okoli 560 stanovanj. Francoske čete se bodo le deloma podale v Francijo. Stabno poveljništvo, ki se je nahajalo do sedaj v Dortmundu, je bilo prenešeno v Essen.

Kontrolna komisija je odkrila v Berlinu zalogo granat

PARIZ, 21. List »Journal« dobiva iz Berlina: Preteklo soboto je izvršila medzavezniška vojaška kontrolna komisija nepriznanih preiskavo v berlinskih industrijskih obratih. Odkrila je več tisoč različnih granat, katere je naročila nemška vlada. S tem je kršila poslednja obveznost, ki jih je sprejela z versaillesko pogodbo.

On. Nitti zagovarja v Kopenhagenu potrebo evropske zveze narodov

Pravi mir bo prinesla le prava demokracija in svoboda

KOPENHAGEN, 21. On. Nitti-ju, ki se nahaja ravnokar v glavnem danskem mestu, je bil prirejen slavnostni banket, kateremu so prisostvovala razne politične osebnosti, pisatelji, univerzitetni profesorji, novinarji itd. Napitnico na čast došlemu gostu je imel pisatelj George Brandes.

Za tem je imel on. Nitti predavanje pred dijaštvom kopenhagenske univerze, v katerem je podal svoje mnenje glede smernic, ki naj privedejo Evropo do pravega in stalnega miru. Rekel je, da ne reši sistem reparacij, ki si ga je zamislil Dawes, tega problema, ker bi ustvaril daljšo dobo negotovosti. Po njegovem mnenju so reparacijske komisije in Društvo narodov zažrešeni organizmi, londonska in ženevska konferenca imata podlage le v iluzijah. Sicer je v moralnem oziru zaznamovati precejšen napredek v smeri svetovnega miru. Toda cilj bomo dosegli le na polju enakopravnosti med narodi, spoštovanja napram manjšim narodom in z bojem proti militarizmu in diktaturam. Hitri razvoj so dosegle Združene države potom carinske in politične združitve več držav, kjer biva več plemen, ki pa so vsa vezana z ameriškim idealom. Ali bi ne bilo mogoče priti tudi do evropskega ideala? Potrebno je torej, — po mnenju on. Nitti-ja — priti pri evropski carinski združitvi in z ustanavljanjem velikih in solidnih tržišč, ki bi popravili vsaj nekatere hude pogojbene krivice. Pravi mir bo vsklil le iz gibanja demokracije in svobode, ki se širi ravnokar po Evropi, in iz prostovoljne združitve medsebojnih interesov. Tako zvezno gibanje bi imelo lahko svoje središče v nasledstvenih državah Avstro-Ogrske in v skandinavskih deželah. Če se ne bo Evropa gospodarsko utrčila, se bo vedno bolj približevala pogubi. Govor on. Nitti-ja je žel burno odobravanje.

Tekom dneva je kralj Kristijan sprejel italijanskega parlamentarca v daljši zasebni konferenci.

Lloyd Triestino naroča parnike v Angliji

LONDON, 21. Ladjedelnice v Glasgowlu so prejele od tržaškega Lloyd naročilo za zgradbo dveh parnikov, od katerih bo imel vsak 8000 ton in bo veljal 87.000 lir šterlin (t. j. okoli 9 milijonov lir).

Napad na poljsko misijo v Moskvi

LENINGRAD, 21. Na glavnem moskovskem kolodvoru je prišlo med tajnikom poljske misije dr. Tarnowskyjem, poljskim izvedencem dr. Morelkowskyjem in potniki do prerakanja in naposled do spopada. Tajnik Tarnowsky in en potnik sta bila pri tem ranjena. Poslednji je moral iskati zdravniške pomoči. Sovjetske oblasti so aretirale vse osebe, ki so bile sodelovale pri incidentu, razen Tarnowskega in Morelkowskega. Zastopnik komisarijata za zunanje zadeve, ki je bil obveščen o dogodku, je izrazil poljski misiji obžalovanje vlade ZSSR nad neljubim incidentom.

Smrt indijskega fakirja — vzrok vstaje

LONDON, 21. Iz Kalkute poročajo, da bi smrt nekega starega čarovnika kmalu povzročila ljudsko vstajo. Fakirja je poznalo že vse mesto, ker je skozi petnajst let slonel nepremično na oglu novega mestnega trga, ne da bi črnil besedico. Veliko število trgovcev je bilo pripravljeno pokopati »svetega« fakirja na oglu, kjer je umrl. Toda oblastva so nasprotovale tam željam, vsled česar so pričeli trgovci in množica z vstajo, ki je prisilila mestno oblast, da je ugodila trgovcem. Trgovci so zbrali znesek 300 rupij (okoli 2400 lir), s katerim bodo zgradili »svetniku« na kraju njegove smrti svetišče.

Krotilec zveri raztrgan od tigrov

BAZEL, 21. V Frankfurtu se nahaja te dni znani cirkus Krone. Včeraj je nudi v tem cirkusu krotilec Siegfried številni publiku zanimivo predstavo s pomočjo tigrov in levov. Nepriznako je eden izmed tigrov napadel krotilca ter mu prižgal globoke rane po obrazu. Strah občinstva je bil nepopisen. V silnih mukah je krotilec Siegfried prur po zneje podlegel zadobljenim ranam.

Kako naj se uredi šolsko vprašanje!

Pod tem naslovom je priobčil ogrski Nemec vseučilišni profesor in bivši minister dr. Jakob Bleyer velenizimno razpravo. Posnemljemo par odstavkov.

Pedagoško-psihološko samo ob sebi razumljivo je, da se ne more tuje razlagati s tujim, nepoznano z nepoznanim. Le nesposamnost ali zaslepljenost bo hotela otroku tuje mu pojme ali novo znanje podajati v novem tujem jeziku! Vsakemu trezno in naravno mislečemu človeku mora biti jasno, da s takim nepedagoškim postopanjem ne prihajata o ugodnega uspeha ne jezikovni, ne stvarni pouk, marveč da morata odrediti oba. More se poučevati kak tuj jezik, toda le s poznano miselnostjo in stvarno vsebino. Morem učiti nova znanstva, ali ved o le v že poznanim jeziku. Nasprotna metoda je nesmiselna.

Pedagoško-psihološko samo ob sebi razumljivo je nadalje, da se moreta mladini resnična ljubezen in navdušenje vcepjati le za to, kar ji je razumljivo in kar uinkuje z neposredno toploto na dušo in fantazijo. Sedaj pa se zahteva pri nas, naj se domovinska zgodovina in zemljepisne ne poučujeja v materinem, ampak v državnem jeziku. Na tak absurden način hočejo vzbujati ljubezen in navdušenje za domovino in državni narod. Psihološko pa dosega seveda ravno nasprotno. Mi, ogrski Nemci, ki sta nam ogrska zgodovina in slavna prošlost sveta, prosimo iskreno: poučujte našo nemško mladino v zgodovini in zemljepisu v nje materinem jeziku! Kako naj drugače nje srce vzplamti v globoki, resnični domovinski ljubezni, in navdušenju za lepoto ogrske dežele, za veličino ogrske zgodovine?

Le tako urejena šola more biti vir sreče in blagoslova za mladino, predmet zaupanja in ljubzni od strani hvaležnih staršev. Kdor da ljudstvu šolo v materinem jeziku, si postavlja nemaljnji spomenik v njegovem srcu. Taka šola je gotovjeleča čednost, prave krščanske izobrazbe, ki se ne kaže samo v besedah, ampak tudi v tvorni domovinski ljubezni Vztrajati hočemo neomajno do zmage resnice, modrega spoznanja, pravičnosti! Tiste krščanske pravičnosti, ki uči, da ne smeš jemati ljudstvu, kar mu je Bog dal v svoji modrosti in milosti! Za to gre! Pravičnosti smo lačni in žejni. Le tega!

Od nas tu, v Julijski Krajini, pa zahtevajo, da moramo biti hvaležni za — drugočo šolo! Učijo nas, da klic po pravičnosti zahteva, naj nam jemljejo, kar nam je stvarnik dal — to da je rovarstvo in ščuvanje, ki spada — na zatožno klop!

DNEVNE VESTI

S „slovenskega“ učiteljskega v Tolminu

Priloge staršev.

Iz Tolmina smo prejeli naslednji dopis:
Nerednosti, ki se godijo na tem edinem „slovenskem“ zavodu na račun naših dijakov, že presegajo meje in čudno je, da se ni do danes oglašil še nihče vsaj z besedico, da bi na to opozorili šolska oblastva. Lansko leto je vse dijaštvo moralo plačati 150 L takse za obisk pouka in 16 L za telovadbo. Sredi leta nekako smo zvedeli, da nam bo povrnjeno vse. Zahvalimo se najprilicnejše onim, ki so to ukinili. Ali čudno je, da do danes velika večina dijaštva še nima v rokah teh lir. Najprej je šlo nekaj radi tega, ker so se bali, da dijaštvo zapravi oni denar. In govorilo se je, da vse mogoče, tako da koncem leta ni imel nobeden denarja. Mnogi očeti naših dijakov so tako čakali, da jim bodo tako dragi krajaški povrnjeni. In opazili smo mnoge, da so začetkom letošnjega leta prihajali v Tolmin, da dvignejo osebno to svoto. Pa so bile zopet sitnosti — izkazati bi se morali, da so res očetje, pa ubogi niso znali, kako naj to storijo. Toliko nepotrebnih „troškov“. Tu ni bilo človeka, ki bi našim staršem pojasnil, da ni treba nič drugega, kot v italijanskem jeziku na kolektivni polji za 50 stot. pisano potrdilo o istinitem prejemu 150 lir poslani na rečistrski urad v Tolminu (Ufficio di Registro - Tolmino). Tudi šolsko vodstvo tega to ni nič zmenilo. V Idriji je bilo treba s potrdilom na imenovani urad, pa je bilo vse dobro. Še ene stvari ne razumemo: Idrijskim realcem je bilo vrneno tudi onih 30 lir, ki so jih plačali za telovadbo. V Tolminu smo za to prikrasili. 39 lir pa je za dijaka že lepa vsota.

Letos bi morali začeti s šolskim poukom dne 16. oktobra, kakor je bilo javljeno v „Edinosti“. Tik pred tem dnevom, t. j. 15. oktobra pa je bilo nenadoma naznanjeno, da začne pouk šele 20. t. m. — Nekateri, ki so za to zvedeli, so ostali doma, mnogo, mnogo jih pa je odpotovalo. Prišli v Tolmin, so vel izmenadeni zvedeli, da ni šole. Tako se je zgodilo že lansko leto dvakrat. In letos isto. Tudi 20. t. m. ni bilo nič! Dijaki, tudi oni, ki so se vrnili 15. t. m., so priromali z vseh strani; pa poti glas, da ne bo šole. Kako to? Ravnatelja še ni. Kaj naj storijo dijaki sedaj? — Uradno je bilo naznanjeno, da se odloži pouk za nedoločen čas! — Kdo povrne dijakom denar, ki so ga potrosili za pot?

K dopisu ne stavimo nikakih pripomb, ker že dopis sam dovolj jasno govori o razmerah na omenjenem zavodu. Glede začetka šolskega pouka pa naj omenimo, da bi moralo ravnateljstvo zavoda upoštevati dejstvo, da dijaki ne stanujejo stalno v Tolminu in da je združena pot v Tolmin z velikimi stroški.

Vojvodinja D'Aosta v Trstu. Včeraj je obiskala naše mesto vojvodinja Helena D'Aosta, soproga vojvode Emanuela Filiberta D'Aosta, kraljevega bratrance. Vojvodinja je dospela z vlakom ob 10.45 a. glavni kolodvor, kjer so jo ob zvokih vojaške godbe sprejeli zastopniki vojaških in civilnih oblastev, številne tržaške osebnosti, razna patriotska združenja z zastavami in prapori ter velika množica občinstva. Po sprejemnih ceremonijah se je vojvodinja s svojim spremstvom odpravila v mestno hišo, kjer jo je v imenu mesta pričel

vil s kratkim govorom župan Pittasco. Vojvodinja je še odzdravila množico, ki je bila zbrana pred mestno hišo, nato se je odpravila k Sv. Justu, si ogledala stolno cerkev ter položila velik latorjev venec na spominski kamen, postavljen na čast v svetovni vojni padlim Tržačanom; pri tej priliki je izrazila željo, da bi se jim postavil pri Sv. Justu večji spomenik. Po tej ceremoniji je vojvodinja obiskala rikreatorij „Enrico Toti“ v ulici Cattedrale, kjer so jo pozdravili gojenci in gojenke zavoda; godba je pri tem igrala kraljevo himno. Vojvodinja se je ustavila nekaj časa v zavodu, nato se je podala na trg Rosario, kjer je obiskala tamošnje otroško zavetišče.

Popoldne se je podala k Sv. Jakobu ter obiskala tamošnji rikreatorij in zavod Salezijancev. Ob 16.30 si je ogledala mestno bolnišnico Regina Elena. Zvečer je bil prireditelj na čast slovesen sprejem na prefekturi. Vojvodinja ostane v našem mestu najbrž še par dni, ker namerava obiskati tudi razna otroška zavetišča in dobrodelne zavode v bližnjih krajih.

Društvene vesti

D. K. „Vema“. — Sv. Križ pri Trstu uprizoril v nedeljo, 26. t. m. Moliérovo komedijo v 5. dejanjih „Skopuh“. Kar bo vplivalo na naše občinstvo gotovo še bolj privlačno je to, da se po tolikih dramah vrstijo v repertoar tudi komedije, ki je ena najboljših te vrste, kar nam priča že samo ime pisatelja — komedijografa. Režira in nastopi v glavni vlogi g. Kofuša. Začetek ob 16.

Glasbena Matica. Nocoj ob 19.30 odbora seja. S ozirom na važnost seje potrebna polnoštevna udeležba.

Kolašič Jutri ob 20. pevska vaja. Naj nihče ne manjka! — Prihodno nedeljo ob 10. na „Stari policiji“ redni občni zbor. Prosimo, da se ga vsi člani udeležijo.

S. D. „Adria“. Danes ob 20. odbora seja v navadnih prostorih. — V soboto, 28. t. m. ob 20.30 izredni občni zbor na „Stari policiji“. Dnevni red: zvišanje članarine, volitev odbora, slučajnosti. — Odbor.

SPORT

Hazenaška tekma med S. K. „Val“ - Barkovlje in MDP - Opčine (8 : 2)

Tekma se je odigrala v nedeljo, 19. t. m. na igrišču S. K. „Val“.

Točno ob 15.45 da sodnik g. Šalna znamenje za pričetek igre. Igra prične v jako hitrem tempu. Premoči je na strani „Val-a“, le parkrat se posreči napadalni črti MDP, da prenese žogo pred nasprotna vrata, a vedno brez uspeha. Po treh izrabljenih kornjerjih v prid „Val-a“ zaznamujemo v 18. minuti prvi gol za „Val“. V 19. in 20. minuti spet dva neizrabljena kornjerja v prid „Val-a“. V 25. minuti drugi gol za „Val“, kateremu sledi v 3 minutah tretji in četrti gol. Pokas konča ob 16.15 z rezultatom 4 : 0 v prid S. K. „Val“.

Ob 16.25 prične drugi pokas. Še vedno premoči na strani „Val-a“. V 3. minuti gol za „Val“, kateremu sledi v razdalji dveh minut še eden. Po lepi kombinaciji se posreči MDP, da v 7. minuti zabije prvi gol, kateremu sledi v 10. minuti drugi. V 11. minuti spet gol za „Val“. Sledi več neuspešnih napadov na obeh straneh. V 22. minuti 8 in zadnji gol za „Val“.

Igra konča ob 16.55 s rezultatom 8 : 2 v prid S. K. „Val“.

Kot najboljšo igralko naj omenim vratarico MDP - Opčine, katere je z nepreokaljivo hitrostjo in hladnokrvno branila najmočnejše strele na vrata, ter tako obranila četo MDP pred še hujšim porazom. Dočim so igralke MDP lahke in igrajo z nekako nežnostjo, so igralke S. K. „Val-a“ najtežje vrste in igrajo pokačno, a močno in sigurno.

G. sodnik (trajner čete S. K. „Val-a“) je s svojim pristranskim nastopom vzbudil med občinstvom večkrat nemire ter se ni pokazal pravega sportnika. — Sploh svetstajem slovenskim klubom, naj postavljajo za sodnike pri tekмах nepristranske osebe, ne pa celo trenerje ene ali druge čete. Opozorjam na to dejstvo tudi Sportno udruženje! — Očividec.

Iz tržaškega življenja

Oh te srčne rane! Radi nesrečne ljubezni je hotela napraviti konec svojemu mlademu življenju 16-letna Angela Furlan, stanujoča v ul. Industria št. 2. Sinoči okoli 19. ure je izpila v svojem stanovanju nekoliko jodove tinkture. Zdravnik rešilne postaje, ki so ga domači poklicali na pomoč, je deklici izpral želodec, in ker njeno stanje ni bilo nevarno, jo je prepustil domači oskrbi.

Težka nesreča železničarja. V kurtilnici na glavnem kolodvoru se je včeraj popoldne pripetila težka nesreča, pri kateri bi bil skoro izgubil življenje železniški podajač Luinitio Migliorini, star 27 let, stanujoč v ulici Prato št. 17. Migliorini je hotel priključiti tender k neki lokomotivi, pri tem je po nesreči prišel med obdijača, ki sta ga aisnila čez želodec. K areti je strojevodja, ko je začel obupati krič nesrečnega mladčnika, takoj ustavil in odmaknil lokomotivo, sicer bi bil Migliorini na mestu mrtve. Kljub temu pa je zadobil težke poškodbe. Na lice mesta poklicani zdravnik rešilne postaje je dognal, da ima nevarno pretreseno drobovje in najbrž tudi druge notranje poškodbe. Po prvi pomoči je bil ponesrečenec prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v nevarnem stanju v kirurški oddelki.

Kotiljo podrla dečka. Sinoči okoli 18. ure je neka kočija podrla v ulici Fabbri 13-letnega Antona Brazzanovich, stanujočega v ul. G. Ciamician št. 6. Kočijač, ki sicer ni bil kriv nesreče — deček je namreč, hoteč čez cesto, prišel ravno pred kočijo — je pustil dečka na tleh ter jo naglo odkuril s kočijo. Navzočni ljudje so dečku pomagali na noge in ker je tožil, da ga boli leva rama, ga je nekdo spremljal v mestno bolnišnico. Tam je zdravnik dognal, da ima deček zlomljeno levo ključnico in druge, k sreči nenevarne poškodbe na raznih delih telesa. Sprejeli so ga v kirurški oddelki.

Morilec orožnikov iz Črnega kala prijet. — Morilec ima na vesti še druge zločine. Zdelo se je, da bo zločin v Črnem kalu, katerega žrtvi sta bila orožniški podbrigadir Ripolini in orožnik Bum, ostal nekaznovan. Zasedovanje morilca je bilo zelo težavno, ker nihče ni vedel, kam je zločinec nameraval zbežati. Navzlic temu pa niso orožniki vrgli puške v koruzo, temveč so z mrzlično verno pričelo s potizvedovanjem, ki jih je v kratkem privedlo do popolnega uspeha.

Za začetkom preiskave je bilo dognano, da se je mučil v zadnjem času v Črnem kalu

poznani mladenci, ki se je zdel vaščanom precej sumljiv. Nosil je jahalne hlače z usnjatimi gamasami, na glavi planinski klobuk; s seboj je nosil planinsko palico s srebrnim okovom, ki so jo pozneje našli blizu mesta, kjer je bil izvršen zločin. Na dan zločina se je neznanec ustavil v gostilni; izdajal se je za lesnega agenta princa Windischgratza, posestnika velikih gozdov v Jugoslaviji; naročil si je kosilo, a ko je zapazil, da ga nekateri vaščani nezaupno opazujejo, jo je naglo odkuril iz gostilne. Kmalu potem je bilo čuti strele. Očividno se je tuje srečal z orožniki, ki sta ga najbrž hotela ustaviti, a on ju je ustrelil.

Po nadaljnjem potizvedovanju so orožniki zvedeli, da je tuje 25-letni Stanislav Molik, doma iz Planine. Ta ugotovitev jim je dala povod za domnevo, da bo zločinec najbrž skušal uiti preko meje. Da se prepreči to možnost, so bila obveščena v tem oziru mejna oblastva, ki so dala mejo strogo nadzorovati. Toda kljub temu je Molik ušel preko meje. Kakor pa poročajo ljubljanski listi, so 19. t. m. jugoslovenski orožniki aretirali Molka v Raketu, ko se je ravno hotel odpraviti z vlakom v Avstrijo. Odvedli so ga v ljubljanske zapore.

Vesti z Goriškega

Založbe pri Dornbergu. Letos ni pri nas onega veselega patja, ki si ga druga leta slišal, ko je bil vinjak pridelalec že na varnem. Se pod oknom fantje nekako v strahu pojó svojim izvoljenkam, da ne bi motili žalostnega razpoloženja starejših vaščanov, ki s strahom gledajo v bodočnost. Toča nam je skoro vse razbila; nekateri, ki imajo vinograde na več krajih, so kljub toči precej pridelali, ker je toča zadela bolj našo stran. Veseli nas, da se je „Edinost“ v članku „Klic na pomoč“ spomnila ubogega kmeta, ki mu je v resnici gorje! Upamo, da članek, ki je le megleno opisal naše nadloge, ne ostane glas vpjiočega v puščavi. Visoka gospoda naj bi že enkrat uvidela, da so vse poti davčnih iztirjevalcev zaman, dokler ne prejmemo kake podpore. Kdaj bodo rešene naše prošnje za podporo?

Drugače ni pri nas nič novega. Blizajo se dolgi zimski večeri. Naši mladini priporočamo, da bi dobro izrabila te večere in da bi se izobraževala s čitanjem lepih knjig. Prosil bi tudi, da bi nas v tem času naša inteligenca poučevala s predavanji.

Borzna poročila.

ogrške krone	0.03	0.0310
avstrijske krone	0.0320	0.0340
čehoslovške krone	68.20	68.65
dinarji	88.10	83.35
leji	12.90	13.40
marke	23.60	23.80
dolarji	119.75	120.28
francoski franki	442.—	445.—
švicarski franki	108.20	108.40
angleški funti papirnati	81.60	81.60
Benečijske (vojnoškodninske) obveznice		

Mali oglasi

SOBA, notranja, svetla, se odda dijaku ali uradniku. Via Commerciale 5, III., vrata 8. 1351

ČEVljARSKI šivalni stroj in pisalni stroj „Yost“ se prodaja po nizki ceni. Punta del Forno št. 4. 1356

DECEK za „Bar“ se išče. Domačini imajo prednost. Bar, via Milano št. 29. 1353

V NAJEM se dajo lepi gostilniški prostori, pripravljeni posebno za poletno sezono, z velikim salonom, vrtom, tenisom itd. Pojasniladaje lastnik Kaučič, Razdrto. 1352

MLADA vdova, večša vseh hišnih del, kuhanja in šivanja, išče službe pri mali družini. Ponudbe pod „Vdova“ na upravništvo. 1355

SKLADIŠČE OGLJA, z velikim prometom, se proda radi selitve. Via Pietà št. 5, čevljari. 1354

MALA DRUŽINA, išče deklo za popoldansko delo od 1 do 7. Naslov pri upravništvu. 1357

MLEKARSKA ZADRUGA v Št. Vidu pri Vipavi odda zgradbena dela parne žage in obenem v najem izvrševanje obrti. Načrti in troškovnik so v mlekarni na vpogled. Pisemne ponudbe naj se vložijo do 25. t. m. zadrugi. Prednost bo imel oni ponudnik, ki bi obenem sklenil z zadrugo najemno pogodbo. — Namestništvo. 1322

BABICA, avtorizirana, sprejema nosenče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slavec. Via Giulia 29. 968

MLEKARSKO stroje za popoln obrat prodaja Mlekarska zadruga v Zagorju pri Št. Petru. Cena po dogovoru. Vpraša se pri Ivanu Marinčič, Zagorje. 1320

JODOPARILLINA

ČISTI KRI

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje

kupuje

Zlatačna Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46 (25)

Odvajalno sredstvo

za odrasle in otroke

odvajalni: čokoladni bonboni

ARRIBA

v lekarnah po 50 cent.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo tužno vest, da je po dolgi in mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti, zatisnila za večno oči naša ljubljena žena, mati, sestra itd. gospa

Josipina Žnideršič

roj. Bolko

Pogreb neopozabne pokojnice se bo vršil v četrtek, 23. t. m., ob 2. uri, izpred hiše žalosti Piazza Cesare Battisti št. 5.

GORICA, 21. oktobra 1924.

Prof. Fran Žnideršič, soprog.

Ana vd. Lavrenčič, Anton, Carmen, otroci.

Marko, Ljerka Lavrenčič, vnuka.

Leopold Bolko, brat. Josipina Žnideršič. svakinja in vsi ostali sorodniki.